

TEKSTILNA ARHITEKTURA

Šator vremena sadašnjeg

Tekstilna arhitektura smanjuje upotrebu čelika i betona i kreativno koristi druge materijale u stvaranju pokretnih, gotovo neverovatnih formi. Zbog toga je osvojila mnoge svetske metropole, a zahvaljujući preduzimljivim i kreativnim pojedincima doseljava se i kod nas.

Piše: Sanja Vasiljević

Početak tekstilne arhitekture teško je odrediti jer je za brojna nomadska plemena Azije i Evrope to bio jedini način da se, barem za kratko vreme skuće. Razvijajući veštinu postavljanja šatora skoro do savršenstva oni su uspevali da stvore, za ono vreme zadivljujuće, ponekad čak luksuzne konstrukcije u kojima su boravile porodice, vojske, carevi. Iako su raspolagali samo oskudnim oruđem i ograničenim izborom materijala (prirodni tekstil, koža, krzno...) ti šatori su ipak bili dovoljno čvrsti da im pruže

zaštitu od vremenskih nepogoda. A osim praktične vrednosti, prostoru su davali posebnu atmosferu. Danas, kada se tehnologija munjevito razvija i stvaraju visokosofisticirani materijali, tekstilna arhitektura doživljava svoju renesansu i najavljuje novu eru graditeljstva.

Njena prednost, u odnosu na klasičnu arhitekturu, odnosno objekte od čvrstog materijala, je u tome što je transparentna, pokretna, privremena i ne opterećuje prostor. Jednom postavljen objekat, ma kako veličanstven i gabaritan bio, ne mora da ostane trajno rešenje koje će možda, u perspektivi da naruši izgled prostora i ambijentalne celine. Zbog svoje lepote i neobičnih boja i oblika, objekti tekstilne arhitekture nazivaju se još i skulpture u prostoru, i zaista mogu biti pravi ukras u svakoj ambijentalnoj celini.

Proizvodnja i montaža ovih objekata sve je brža, jednostavnija i isplativija, dok je njihova namena sve šira. Danas se balon-hale, tuneli, šatori, nadstrešnice i tende koriste za javne trgove, organizaciju velikih i masovnih skupova, za sportske stadione i terene, za aerodrome, da i ne pominjemo hotele, ugostiteljske objekte ili spa centre gde su pronašle svoju idealnu primenu.

Nadmetanje tehnologije i mašte

Izuzetno atraktivni primeri tekstilne arhitekture mogu se videti u Dubaiju, zatim u brojnim evropskim prestonicama, dok je u Srbiji ovaj vid uređenja enterijera i eksterijera još u začetku. Jedan od prvih koji je kod nas počeo da se bavi projektovanjem i montažom ovih objekata, koje se nazivaju još i šatoraste ili membranske strukture je Marko Stanić, direktor preduzeća "Tendamont" iz Beograda. Prema njegovim rečima, kombinacijom tekstila sa metalom, drvom ili plastikom, danas je moguće stvoriti gotovo neverovatne forme u enterijeru i eksterijeru. Savremeni materijali imaju malu težinu, a izuzetnu otpornost na spoljašnje faktore. Oni odolevaju udarima vetra od 100 kilometara na čas, voodootporni su, sa UV zaštitom, a vrlo transparentni, laki za montažu, i dozvoljavaju beskraju mogućnost kombinovanja boja, oblika, namena. "Pri tom", ističe Stanić, "ne narušavaju ambijentalnu celinu, a lako se uklapaju u svaki prostor ili fasadu. Za njihovu montažu nije potrebno da se kopaju temelji i izvode betonski radovi".

U razvijenom svetu proizvodnja elemenata i membrana za tekstilnu arhitekturu postaje sve razgranati-

ja, a dizajneri i projektanti kao da se utrkuju ko će da smisli maštovitije i što funkcionalnije rešenje. "Klijenti su sve zahtevniji, pa i mi postavljamo sebi sve više standarde", kaže naš sagovornik, navodeći kao najnoviji primer ugovor o poslovnoj saradnji sa italijanskom kompanijom "Giulio Barbieri", sklopljen pre nekoliko meseci. Italijanski partner proizvodi elemente za tekstilnu arhitekturu bazirane na najsavremenijoj tehnologiji, koja obezbeđuje zaštitu od kiše, sunca, pa čak i postavljanje solarnih ploča. "Zahvaljujući ubrzanom razvoju ove grane arhitekture, danas je moguće u zimskim i letnjim baštama, balon-halama ili šatorima regulisati temperaturu, ventilaciju, osvetljenje i sve prateće elemente koji boravak u ovom prostoru čine ugodnim. A njihova najveća prednost je što mogu da se menjaju i prilagođavaju, da po potrebi postavljate ili uklanjate bočne stranice, instalirate prozore i vrata,

otvarate ili zatvarate krov", objašnjava Stanić.

Nevidljive granice

Tekstilna arhitektura smanjuje na minimum upotrebu čelika i betona i kreativno koristi druge materijale, koji doprinose da objekti budu u službi ekologije i očuvanja okoline na najbolji mogući način. Mnoge arhitekture u svetu su uočile prednost laganih konstrukcija a među prvima Renzo Piano, koji je u svojim vizionarskim radovima primenjivao lagane konstrukcije i tekstil. Koristeći membranu, tekstilna arhitektura stvara prozirne strukture koje su svetle koliko je to moguće, a istovremeno projektuju se dinamični oblici, arhitektonske skulpture preplavljene svetlošću i elegantnih nosećih površina.

Imajući sve to u vidu, nije ni čudo što je tekstilna arhitektura u svetu dobila značajnu primenu. Jedan od najnovijih i najpoznatijih objekata koji je jednim delom

izveden kao tekstilna arhitektura je i stadion u Pekingu, izgrađen za Olimpijadu 2008. godine. U konstrukciji ovog reprezentativnog objekta upotrebljena je membrana kao osnova za stadion, što dovoljno govori o značaju koji ova oblast zauzima u arhitekturi 21. stoleća. Naš sagovornik ističe da sa velikim entuzijazmom već godinama proučava, prati i primenjuje sve novo što se na ovom polju dešava. U njegovom timu je i mlada arhitektica Mirjana Trajković, koja u posebnom računarskom programu može da isprojektuje do tančina svaku, pa i najkomplicovaniju kreaciju. I pored dugogodišnjeg iskustva, Stanić je i dalje fasciniran odlikama koje poseduje tekstil i mogućnostima njegove primene. To je, kaže, „zadivljujući materijal, koji se danas koristi za objekte velike nosivosti i za postizanje prepoznatljive lakocće, sa gotovo nevidljivim i nematerijalnim prelazom između enterijera i eksterijera".